

Austrian
Development Cooperation

**Măsuri în materie de politici
să promoveze
Eficientizarea Resurselor și Producerea
mai Pură
în Republica Moldova**

Raport întocmit de către

**Thomas Lindhqvist
IIIEE, Universitatea din Lund, Suedia**

Pentru

**Programul Național de Producere mai Pură (NCPP)
din Republica Moldova**

24 iunie 2013

**Programul Național de Producere mai Pura în Moldova este implementat
de către UNIDO și finanțat din partea Guvernului Austriei**

Cuprins

Rezumat	3
Istoricul și scopul	5
RECP – Eficientizare a Resurselor și Producere mai Pură	7
Abordări în materie de politici	10
Instrumente în materie de politici	12
Instrumente administrative / de reglementare	13
Conformitate specificată și negociabilă.....	14
Instrumente economice / de piață	14
Impozite, taxe și comisioane	15
Subvenții.....	15
Norme de răspundere.....	15
Instrumente informative / pe baza informațiilor	16
Proiectarea și implementare a măsurilor în materie de politici.....	16
Politici de RECP în Republica Moldova	17
Metoda de analiză.....	17
Strategiile naționale și analiza măsurilor în materie de politici	17
Recomandări cheie	22

Programul Național de Producere mai Pură din Republica Moldova

Programul Național de Producere mai Pură din Republica Moldova (NCPP-Moldova) s-a amplificat în anul 2011, cu lansarea oficială în anul 2012, spre promovarea și adoptarea conceptului de Eficientizare a Resurselor și Producere mai Pură (RECP), ca o continuare a etapei de pregătire. Programul Național de Producere mai Pură din Republica Moldova (NCPP-Moldova) este finanțat cu generozitate de Guvernul Austriei. Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (UNIDO) acorda sprijinul profesional și managerial către NCPP-Moldova, în special prin Departamentul de Producere mai Pură și Durabilă. NCPP-Moldova i s-a acordat statutul de membru observator în rețeaua globală RECPnet, (www.recenet.org) înființată spre intensificarea cooperării și schimbului de cunoștințe.

Republica Moldova,

MD-2012, Chișinău,

Str. 31 August 198, nr. 78,

Facultatea de energetică, biroul 2-214,

Tel: (+373) 68-656-167

E-mail: soplucia@yahoo.com

Acest raport este disponibil pe site-ul web al NCPP: www.ncpp.md

Rezumat

Acest raport privind măsuri în materie de politici să promoveze conceptul de Eficientizare a Resurselor și Producere mai Pură (RECP) în Republica Moldova a fost elaborat în perioada vara 2012 - primăvara 2013, ca parte a Programului Național de Producere mai Pură (NCP) din Republica Moldova, implementat de UNIDO și finanțat de Guvernul Austriei. Raportul dat are obiectivul să ofere un set de măsuri fezabile, bine legate de realitățile și constrângerile instituționale și economice, cu care se confruntă Republica Moldova în prezent. Concluzia principală a acestui studiu este că principalele măsuri de promovare a conceptului de Eficientizare a Resurselor și Producere mai Pură (RECP) în Republica Moldova nu sunt actualmente legate cu formularea legilor și actelor în materie de politici, ci cu punerea în aplicare a politicilor și măsurilor relevante. Recomandările cheie prezentate în raport sunt următoarele:

- Măsurile fiscale și de mediu trebuie să fie previzibile și transparente pentru întreprinderile din Moldova.
- Structurile de prețuri și control asupra plăților trebuie să reflecte utilizarea diferitelor resurse și materiale cheie, inclusiv apa și energia.
- Taxele și impozitele de mediu sunt cele mai eficiente atunci când acestea se concentrează asupra unui număr limitat de poluanți-cheie, în scopul implementării eficiente și transparente.
- În termen scurt, este nevoie de educație continuă și instruire profesională pentru profesioniștii din sectorul de afaceri și de guvernare, în combinație cu un acces mai bun la informații cu privire la tehnologii și metode de prevenire și minimizare a poluării, eficientizare a resurselor și controlul poluării.
- Pentru rezultate pe termen lung, ar trebui să fie reformată educația la toate nivelurile pentru a include elemente de conștientizare privind mediul și, mai ales, cunoștințele privind modul în care măsurile de RECP pot fi implementate în diverse organizații și de către angajați la niveluri diferite.
- Evaluările RECP, precum și auditurile energetice cu un domeniu mai limitat de aplicare, trebuie să corespundă unui standard înalt, să faciliteze decizii cu privire la investiții pe baza acestor evaluări. În acest scop trebuie format un grup de experți credibili și responsabili de realizări. Facilitarea formării unui astfel de grup în țară necesită un sistem de instruire și certificare a auditorilor la un standard înalt.
- Exemplele reușite de implementare a RECP de către companii trebuie promovate și recunoscute prin intermediul sistemelor de stimulare și vizualizare.
- Implementarea treptată a unui sistem de permise bazat pe principiile de prevenire și control integrat asupra poluării în conformitate cu Directiva UE IPPC / Prevenire și Control Integrat asupra Poluării este importantă pentru realizarea pe termen lung a inițiativelor de mediu în cadrul companiilor.

- Măsurile preventive în industrie sunt promovate prin autorizații / permise de mediu, care sunt elaborate într-o abordare integrată care va permite industriilor atingerea obiectivelor într-un mod flexibil. Cu toate acestea, complexitatea de punere în aplicare pe deplin a tuturor aspectelor legate de astfel de permise necesită o abordare treptată de implementare.
- Guvernul ar putea lua în considerare un sistem de acorduri între Ministerul Mediului și întreprinderi, care ar oferi acestor companii o perioadă de timp specificată, fără impozitare și amenzi de mediu, în schimbul unor angajamente detaliate semnate referitor la participare la un program RECP și punerea în aplicare a măsurilor de RECP.

Istoricul și scopul

Creșterea economică este considerată oportună pentru abordarea provocărilor de dezvoltare cu care se confruntă țările, indiferent de faptul dacă acestea sunt condiționate de necesitățile de a eradica sărăcia sau de a atinge, menține și promova stiluri exorbitante de viață cu care cetățenii sunt deprinși. Cu toate acestea, activitățile economice sunt în mod inerent asociate cu posibile probleme legate de sănătatea umană și în mod frecvent conduc la un impact negativ semnificativ asupra capacităților de asimilare și de regenerare a mediului. În timp ce toate țările se confruntă cu această dilemă, dificultățile în abordarea acestor probleme sunt cele mai evidente în țările cu economiile cele mai puțin dezvoltate. Eficientizarea Resurselor și Producerea mai Pură (RECP) poate oferi soluții la unele dintre aceste probleme.

Adoptarea reușită a abordării de RECP privind aceste provocări necesită integrarea politicilor de mediu spre crearea stimulentei adecvate pentru actorii din întreprinderi și organizații să participe în mod activ la integrarea abordărilor, metodelor și tehnologiilor necesare în activitatea lor. În timp ce deciziile legate de investiții în tehnologii adecvate și abordări de management trebuie luate de către întreprinderi, organizații și persoane fizice, alegerile acestor actori vor fi influențate de prezența unui cadru de politici în țară și modul în care aceste politici sunt puse în aplicare în practică.

Acest raport prezintă concluziile și recomandările bazate pe activitatea privind elaborarea politicilor și măsurilor de Eficientizare a Resurselor și Producere mai Pură (RECP) în cadrul Programului Național de Producere mai Pură din Republica Moldova (NCPM Moldova). Această activitate a fost comandată în cadrul programului și a fost realizată în perioada vara 2012 – primăvara 2013.

Raportul oferă un set de măsuri, care sunt fezabile, având în vedere realitățile legate de constrângeri instituționale și economice, cu care se confruntă Republica Moldova în prezent, și leagă aceste măsuri cu așteptări realiste. Raportul cuprinde o parte generală cu introducerea RECP și politicilor conexe, axându-se asupra celor mai relevante aspecte pentru situația din Republica Moldova. Următoarea parte pune accentul pe specificul Republicii Moldova și derivă recomandările pentru abordările cheie ale politicii de RECP și măsurile care pot fi introduse în țară pe termen scurt și pe termen mediu.

Raportul a fost întocmit prin utilizarea unei combinații de metode. Punctul de pornire reprezenta cinci strategii naționale importante și două legi naționale, selectate în colaborare cu NCPM Moldova și părțile cointeresate la nivel național din ministere, întreprinderi, ONG-uri și mediul academic. Cele cinci strategii și legile sunt următoarele:

- Strategia Națională de Dezvoltare, „Moldova 2020”;
- Strategia de Dezvoltare a Industriei până în 2015;
- Strategia Energetică a Republicii Moldova până în 2020;
- Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor;
- Proiectul Strategiei Naționale de Mediu 2012-2022;
- Decretul Parlamentului nr. 605 din 02.11.2001 care confirmă Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, și

- Legea Apelor Nr. 272 din 23.12.2011.

Raportul, de asemenea, include un număr vast de interviuri cu principalele părți cointeresate, printre altele, din ministere, întreprinderi, Camera de Comerț, ONG-uri, experții-consilieri de RECP în cadrul Programul Național de Producere mai Pură, Academia de Științe, și mediul academic. Aceste interviuri au avut loc pe parcursul a trei vizite la Chișinău, în vara anului 2012, toamna anului 2012 și iarna 2013. În timpul acestor vizite, au avut loc două ateliere de lucru și o întrunire a Board-ului Executiv al Programului Național de Producere mai Pură.

Informațiile specifice privind situația în Moldova au fost ulterior combinate cu experiențele din alte țări așa cum sunt prezentate în literatura de specialitate și prin contacte cu colaboratorii și cercetătorii în perioada proiectului și în activitățile din proiecte anterioare.

Raportul de proiect privind concluzii și recomandări a fost prezentat într-un atelier de lucru, pe data de 21 noiembrie 2012, în Chișinău și feedback-ul a fost primit oral și în scris printr-un chestionar adresat tuturor participanților. Proiectul acestui raport a fost prezentat pentru comentarii și revizuire de către Board-ul Național Executiv pe data de 26 martie 2013 și comentariile parvenite au fost incluse în prezentul raport.

RECP – Eficientizare a Resurselor și Producere mai Pură

Țările industriale, tradițional, au reacționat la problema poluării și degradării mediului în patru moduri caracteristice:

- În primul rând, prin ignorarea problemei;
- În al doilea rând, prin diluarea sau dispersarea poluării, astfel încât efectele acesteia sunt mai puțin dăunătoare sau aparente;
- În al treilea rând, prin încercarea de a controla poluarea și deșeurile (așa-numită abordare „la capătul conductei” sau abordare de control); și
- În al patrulea rând, și cea mai recentă, abordare de Eficientizare a Resurselor și Producere mai Pură, prin prevenirea poluării și generării deșeurilor la sursa de producere.

Abordările de ignorare, de diluare, de control și de prevenire au ghidat treptat întreprinderile într-o strategie, care combină efectele pozitive maxime asupra mediului cu potențialul de economii substanțiale pentru industrie, cât și pentru societate. Această strategie, sau abordare, a câștigat recunoașterea la nivel mondial în ultimele decenii și este promovată la nivel global printr-un program comun inițiat de UNIDO și UNEP sub numele de Eficientizare a Resurselor și Producere mai Pură (RECP).

Eficientizare a Resurselor și Producere mai Pură (RECP) se definește în cadrul programului UNIDO/UNEP prin:

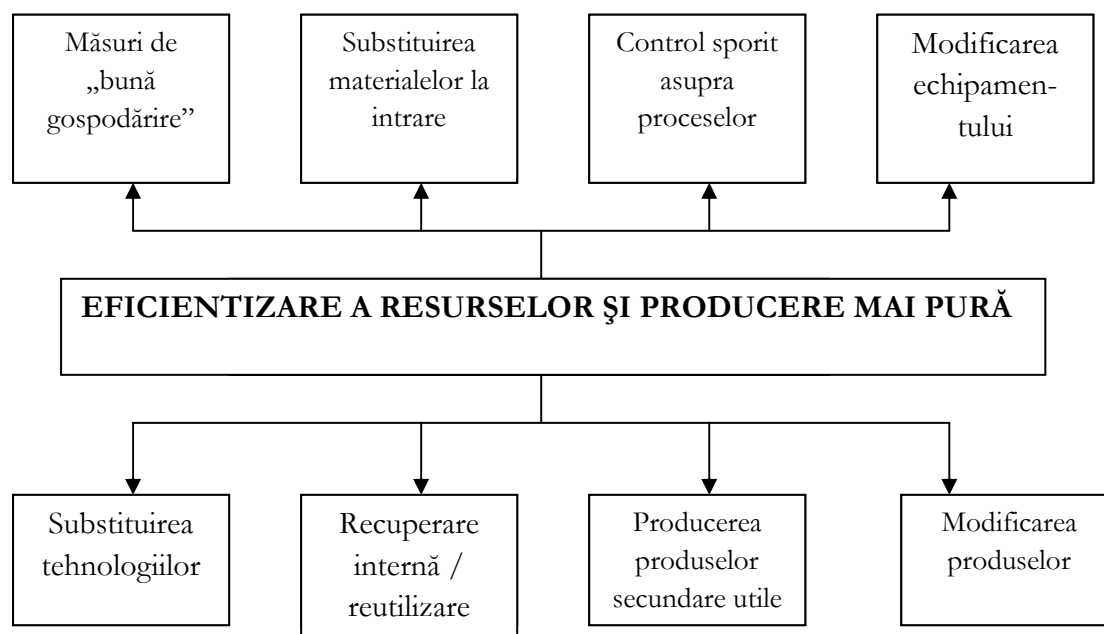
“Aplicarea sporită la produse, procese și servicii a unei strategii preventive integrate în domeniul protecției mediului, cu scopul de a spori eficiența și de a reduce riscurile pentru mediul și viața umană”

După cum reiese din definiție, RECP este o abordare universală aplicabilă proceselor în industrie, produselor pe care le fabrică și diferitor servicii oferite. Controlul poluării tradiționale și RECP pot fi distinse în funcție de timp. Control al poluării este o abordare reactivă, care are loc după ce a avut loc problema, ceea ce ar putea fi numită o abordare „*reacționează – și – tratează*”. RECP este o abordare pro-activă, care anticipează probleme potențiale și împiedică ca problemele să apară, sau, cel puțin, reduce amploarea și gravitatea acestor probleme. Aceasta este o implementare profesională a înțelepciunii bine-cunoscute – „*a preveni e mai ușor decât a vindeca*”.

Acest lucru nu înseamnă că tehnologiile gen „la capătul conductei” nu sunt necesare și trebuie evitate cu orice preț. Învățământul constă, însă, în faptul că este de preferat să se abordeze problemele, prin anticiparea și prevenirea acestora, adică prin punerea în aplicare a unei abordări de RECP. Această abordare va oferi un temelie spre o planificare, selectare și punere în aplicare mai reușită a tehnologiilor și a practicilor de management. O astfel de abordare reduce necesitatea de punere în aplicare a tehnologiilor gen „la capătul conductei” și poate, în unele cazuri, chiar și elimina complet aplicarea acestora. În plus, practicile de RECP duc la multiple economii, asigurând astfel un beneficiu „*câștig – câștig*”, care este deosebit de important pentru o țară cu economie în tranziție cum este Republica Moldova, care se străduiește să promoveze

creșterea economică și utilizarea eficientă a resurselor pe de o parte, și pe de altă parte menținerea condițiilor potrivite de sănătate umană și un mediu sănătos.

Conceptul de RECP poate fi realizat în diferite moduri care, în mare parte, se încadrează în categoriile de schimbare a atitudinilor, aplicare a know-how, precum și sporire a tehnologiilor. Mai multe practici principale legate de RECP sunt ilustrate în graficul de mai jos.

Important este de a sublinia faptul că RECP nu este doar o abordare tehnică pentru înlocuirea tehnologiei poluante cu cea nouă. Schimbarea atitudinilor se referă la modalități noi de a defini modulul în care interacționează industria și mediul. Regândirea unui proces industrial sau un produs pe baza de RECP poate aduce la rezultate necesare fără lansarea noilor tehnologii.

Aplicarea cunoștințelor gen „know-how” duce la un număr de opțiuni de îmbunătățire a eficienței, abordări mai eficiente de gestionare, ca și punerea în aplicare a măsurilor de bună gospodărire, care permit implementarea măsurilor ușoare fără multe resurse adăugătoare, și introducerea unor mijloace eficiente de management în organizații. În afară de discursul legat de mediu, aceste măsuri, de asemenea, se referă la producere sau management salvator etc.

Întreprinderile și organizațiile, care pun în aplicare măsurile de RECP, pot fi bine recompensate, atât direct în mod financiar, cât și prin imaginea mai sporită și încurajarea angajaților. Aceste îmbunătățiri împreună vor produce efecte pozitive pe termen scurt și pe termen lung în formă de economii substanțiale la nivel de industrie și în societate.

O puternică motivație de bază spre adoptarea unor practici de RECP constă în contribuția metodei la realizarea dezvoltării durabile. Prin realizarea măsurilor propuse în cadrul abordării de RECP: eficientizarea resurselor, reducerea poluării etc., vor fi create oportunități mai reușite pentru generațiile viitoare legate de gestionarea provocărilor de durabilitate și spre asigurarea unui mod rezonabil de viață. RECP poate cu certitudine asigura mijloace mai eficiente și eficace spre promovarea durabilității, în comparație cu răspunsurile tradiționale de control al poluării.

La evaluarea echitabilă a oportunităților de RECP și a opțiunilor de control al poluării în funcție de soluționarea acelor probleme de mediu, opțiunile de RECP vor fi, de obicei, mai puțin costisitoare pentru punerea în aplicare, exploatare și întreținere pe termen lung (sau chiar

pe termen scurt), din cauza costurilor reduse pentru materie primă, energie, control asupra poluării, tratării și înlăturării deșeurilor, și respectării reglementărilor.

Este indiscutabil și faptul că investițiile în prevenirea poluării și realizarea economiilor de resurse prin măsuri de RECP sunt mai ieftine decât abordările vechi tradiționale de control „la capătul conductei”. În timp ce investiția inițială făcută în controlul poluării și abordările de RECP poate fi similară, atunci costurile de control al poluării continuă să crească însă investițiile în RECP se stabilizează.

Abordările de RECP sunt ușor disponibile pe scară largă, există și tehnici pentru identificarea și evaluarea tehnologiilor necesare. RECP depinde doar parțial de tehnologii noi sau alternative. Mai multe opțiuni pot fi realizate folosind tehnologii existente și concomitent dezvoltând rutine și practici organizatorice și de management, prin instruire și educație. RECP este într-o mare măsură o întrebare privind atitudinea companiei de adoptare a conceptului RECP și modul în care aceasta decide să se organizeze și să promulge obiectivele și ambițiile. De aceea conceptul se definește ca „producere mai pură” și nu „tehnologie mai pură”.

RECP, de asemenea, este aplicabilă produselor și, în general, se potrivește cu conceptul unui „ciclu de viață” a produsului. Activitățile din lanțul de aprovizionare spre asigurarea produselor cu impact de mediu redus sunt de asemenea ghidate de abordarea preventivă inerentă conceptului de RECP. Prin noul design de produse și sisteme de produse, beneficiile sunt create pentru mediul înconjurător și durabilitatea în general, în timp ce companiilor sunt oferite noi oportunități pe piață într-o lume în care preocupările legate de mediu vor juca un rol mai important, inclusiv și pe piața de consum.

RECP, prin concepția sa inerentă, combină protecția mediului cu eficiența în activități economice. De asemenea, RECP este o abordare remarcabilă spre corespunderea cu legislația de mediu în toată complexitatea acesteia. Prevenirea poluării și economisirea resurselor reprezintă un mod fundamental necesar realizării conformității cu legislația atât locală cât și națională; RECP, de asemenea, reprezintă o modalitate pentru țări de a asigura respectarea acordurilor internaționale semnate și ratificate. Acest lucru, în special, se referă la acordurile privind schimbările climatice, precum și acordurile referitoare la substanțe toxice și deșeuri (cum sunt Convenția de la Stockholm și Convenția de la Basel), chiar și pentru majoritatea acordurilor multilaterale de mediu.

Conceptul de RECP într-o companie sau organizație se implementează prin o procedură treptată care poate fi rezumată în patru etape principale:

- Identificarea măsurilor posibile;
- Evaluarea diferitelor măsuri;
- Implementarea măsurilor selectate, și
- Verificare și activitate continuă.

Activitatea inițiată de Programul Național de Producere mai Pură în Republica Moldova a demonstrat deja că abordarea descrisă mai sus duce deja la îmbunătățiri substanțiale în industria Moldovei și la entitățile municipale care au luat parte în activitățile de RECP până în prezent. Potențialul de RECP în Republica Moldova este real și tangibil, lucru care s-a dovedit, de asemenea, în multe alte țări, care au implementat conceptul în cadrul programului UNIDO / UNEP sau în alte contexte.

Cu toate acestea, experiența dobândită în aceste țări a arătat că activitatea desfășurată de către Centrele Naționale de Producere mai Pură prin formarea experților de RECP și proiecte demonstrative trebuie completată cu modificări în materie de politici de a beneficia în mod deplin de potențialul legat de abordarea a RECP.

Abordări în materie de politici

Provocările economice, inclusiv sărăcia și șomajul, obligă guvernele și politicienii să-și caute modalități de dezvoltare a economiei, fără presiune suplimentară asupra mediului, care constă în decuplarea creșterii economice și degradarea mediului. Abordarea esențială pentru această provocare constă din prevenirea poluării la sursă și promovarea eficientizării resurselor. RECP reprezintă o piatră de temelie a eforturilor pentru realizarea unei dezvoltări durabile.

Cinci pași sunt esențiali succesului unui program de RECP:

1. Stabiliți o viziune comună privind modul de promovare a RECP – „începeți cu pași mici dar cu o abordare sigură” – și creați un consens că cea mai bună cale de urmat este prin RECP;
2. Evaluați sistemul existent al politicilor de mediu și celor industriale – cu tehnici și proceduri pentru identificarea zonelor și a sectoarelor care necesită schimbare – și să luați măsuri corective;
3. Efectuați programe de RECP, cum ar fi proiecte demonstrative și activități similare la scară mică;
4. Asigurați finanțare și asistență tehnică pe termen lung; finanțarea pentru furnizorii serviciilor RECP¹ s-a dovedit drept cheia reușitei în cadrul multor programe realizate cu succes, în timp ce acordarea granturilor și împrumuturilor preferențiale pentru investiții în RECP din partea întreprinderilor nu reprezintă în mod necesar cea mai rentabilă cale; și
5. Organizați un program eficient de diseminare cu implicarea instituțiilor corespunzătoare.

Cu toate acestea, toate abordările trebuie adaptate la nivel național (local) unde un program de RECP trebuie implementat. Alegerea dimensiunii adecvate a măsurilor inițiale este destul de esențial – „începeți cu pași mici dar cu abordare sigură”. O astfel de abordare asigură toate condițiile necesare creării capacităților interne și acumulării cunoștințelor prin experiența proprie. O divizare între planificare pe termen scurt și planificare pe termen lung este un alt mod de a aborda aceeași problemă.

Crearea centrelor de informare și a capacităților de consiliere, care vor introduce conceptul de RECP la toate întreprinderile și organizațiile relevante din țară, este un obiectiv pe termen lung în cadrul multor programe naționale de RECP. Aceste capacități pot facilita o transformare completă a practicilor și abordărilor adoptate în organizații și întreprinderi din țară și pot influența opinia privind modul preferat de afaceri. Asigurarea aplicării pe scară largă a practicilor de RECP este o provocare pentru orice țară care dorește să adopte abordările RECP, și realizarea acestui obiectiv presupune aplicarea unui număr de măsuri diferite.

Cu scopul *atingerii unui efect de diseminare* într-o țară sau într-o anumită industrie, un obiectiv pe termen scurt ar putea fi instituirea unui proiect de RECP care demonstrează în mod eficient potențialul conceptului de RECP. O astfel de demonstrare de succes va iniția o schimbare treptată a întregului sector și eventual și a altor sectoare. Cu toate acestea, experiența arată că sunt necesare și măsuri complementare, principale, care includ stabilirea unui cadru bine conceput de politici, care va sprijini și stimula adoptarea practicilor de RECP. Esențial este

¹ Centrele Naționale de Producere mai Pură (NCPP) reprezintă prestătorii cheie de servicii RECP la nivel național.

faptul că guvernul proclamă RECP o prioritate națională astfel stabilind o bază spre viziune comună și consens.

Obiectivul inițial în dezvoltarea unei viziuni comune și a consensului constă în identificarea specialiștilor și instituțiilor cheie care vor constitui „forța motrice” a inițiativei de RECP și în timp vor crea și capacități și resurse necesare. Sistemul educațional adesea este considerat ca fiind cheia succesului pe termen lung al inițiativelor de RECP într-o țară; pe de altă parte educația reprezintă un proces încet care trebuie lansat mai devreme și suplimentat cu alte abordări.

Abordarea practică a RECP într-o țară ca Republica Moldova la nivel guvernamental și social se va baza, după toate probabilitățile, pe cele cinci măsuri, care concomitent sunt bine documentate în experiența internațională:

- Dezvoltarea cunoștințelor și capacităților în societate;
- Crearea conștientizării, înțelegerii și dorinței de acționare;
- Acordarea stimulentei și înlăturarea piedicilor;
- Asigurarea disponibilității de finanțare în condiții competitive; și
- Integrarea politicilor și legislației spre sprijinirea a RECP.

Chestiunile ce țin de realizări practice și instrumente disponibile în materie de politici sunt structurate în continuare în următoarele capitole.

Instrumente în materie de politici

În cele din urmă, actorii diverși din societate – întreprinderi, organizații și persoane individuale, sunt cei care implementează conceptul de RECP. Cu toate acestea, guvernul are un rol important în ceea ce privește asigurarea unui mediu propice, care va accelera acest proces și va încuraja amplificarea practicilor de RECP. Aici ar fi necesar să ne amintim faptul, că RECP ca o strategie preventivă a mediului deschide oportunități importante spre îmbinarea între reducerea poluării și utilizarea mai eficientă a resurselor, cu beneficii financiare pentru companiile și organizațiile care adoptă aceste strategii. Cu toate acestea, întreprinderile nu sunt adesea conștiente de beneficiile legate de RECP și au nevoie de încurajare, precum și de cunoștințe avansate pentru a realiza oportunități și a le transforma în realitate.

Există o gamă largă de instrumente în materie de politici, care pot fi folosite spre promovarea RECP la nivel guvernamental. Selectarea combinației potrivite a instrumentelor în materie de politici reprezintă o sarcină importantă pentru politicienii, care necesită și cunoștințe profunde privind proprietățile inerente ale diverselor instrumente, precum și condițiile existente la nivel național (local), în care acestea trebuie să funcționeze. Probabil, nu vom greși spunând că elaborarea politicilor conține elemente de artă, decât de știință. Cu toate acestea, politicile eficiente și eficace se proiectează pe baza unei înțelegeri aprofundate a obiectivelor care urmează a fi realizate și natura – posibilități și constrângeri - care sunt legate de instrumente în materie de politici și de diversele combinații între acestora.

Instrumentele în materie de politici pot fi caracterizate și clasificate în mod divers. Un mod frecvent utilizat și practicat constă din împărțirea instrumentelor în trei categorii:

- Instrumente administrative sau de reglementare care stipulează comportamentul dorit și nedorit;
- Instrumente economice sau de piață, se bazează pe recompensările sau pedepsirile acțiunilor întreprinse prin măsuri financiare; și
- Instrumente de informare sau pe baza informațiilor, se bazează pe faptul că membrii societății se vor comporta în mod diferit când sunt mai bine informați cu privire la oportunitățile și consecințele diferitelor acțiuni.

Instrumentele administrative sunt intrinsec eficiente când sunt real puse în aplicare, ceea ce înseamnă realizarea obiectivului lor original. Acest fapt presupune, de asemenea, că sancțiunile pentru nerespectare sunt stabilite la un nivel semnificativ suficient pentru a face mai atractiv conformarea decât încălcarea regulilor. Instrumentele economice, pe de altă parte, pot conduce în mod inerent la cele mai eficiente soluții – care ating rezultatele cu cele mai mici costuri (cost-eficacitate).

Instrumentele în materie de politici sunt, de asemenea, clasificate privind interacțiunea dintre guvern și industrie, precum și privind nivelul de obligație impus de către un instrument de politici. În ceea ce privește această abordare, putem face distincția între:

- Conformitate specificată: guvernul impune standarde obligatorii pe partea reglementată;
- Conformitate cu negociere: autoritățile de reglementare și părțile reglementate interacționează privind stabilirea standardelor obligatorii;
- Co-reglementarea: există un nivel ridicat de interacțiune între părți, dar standardele convenite nu sunt obligatorii, și

- Auto-reglementarea: întreprinderile industriale acționează în mod unilateral privind stabilirea standardelor care nu sunt obligatorii pe plan legal.

După modul în care instrumentele sunt împărțite aici, acesta nu este posibil, în plus astfel de clasificare, de asemenea, ar fi sensibilă pentru faptul că anumite instrumente se pot încadra în mai multe categorii.

Este important de remarcat faptul că diferitele instrumente în materie de politici nu se aplică în mod izolat. Combinațiile instrumentelor în materie de politici sunt mai *degrabă regula decât excepția*. Sancțiunile pentru încălcarea politicilor administrative sunt adesea de natură economică, în timp ce neachitarea taxelor de mediu ar putea duce la sancțiuni administrative, precum și economice. Punerea în aplicare efectivă a oricărui instrument administrativ sau economic va necesita diseminarea informațiilor.

Mai jos este oferit un comentariu scurt privind diferitele tipuri de instrumente în materie de politici. Mai multe detalii privind cele mai interesante instrumente în contextul dezvoltării RECP în Moldova vor fi oferite în partea analitică și la prezentarea recomandărilor.

Instrumente administrative / de reglementare

Strategia predominantă de control al poluării constă de la început din utilizarea instrumentelor administrative. În special, sunt măsurile de stabilire unui standard de către autoritățile publice privind emisii de poluare și măsuri de rectificare prin inspecții sau monitorizare, și măsurile de punere în aplicare în scopul asigurării conformității cu așa stabilitele standarde. Astfel de instrumente administrative pot necesita lansarea unei tehnologii speciale de reducere a poluării, sau setarea unui obiectiv privind emisiile, calitatea aerului sau alte obiective care trebuie implementate sau atinse într-o perioadă specifică de timp.

Se poate afirma că instrumentele administrative asigură guvernul și organele administrative cu posibilități concrete privind decidera și controlul asupra anumitor obiective de mediu care trebuie atinse și resurselor alocate pentru acest scop, astfel asigurând și certitudinea și predictibilitatea pentru organul de reglementare. Aceasta înseamnă că este mai ușor de a stabili obiective globale și de a anticipa implementarea prin toate măsurile puse în aplicare. Astfel, este posibil de susținut că instrumentele administrative pot reprezenta cea mai adecvată și eficientă abordare a asigurării conformității cu obiectivele propuse. De asemenea, putem constata și faptul că cele mai reușite realizări în domeniul protecției mediului până în ziua de azi se bazează pe astfel de politici administrative. Totuși, concluziile istorice pot să nu fie aplicabile în mod egal la examinarea provocărilor prezente și viitoare, și vechea abordare care se bazează preponderent pe instrumente administrative trebuie completată și perfecționată în mod substanțial. Cu toate acestea, nu trebuie să uităm faptul că instrumentele administrative au un rol deosebit în, de exemplu, controlul asupra materialelor extrem de toxice, prin interdicții și restricții.

Pe de altă parte, în cazul când riscurile de mediu sunt de caracter mai puțin imediat și mai mult indirect, cum ar fi, în special, utilizarea de apă și energie, atunci nu există o bază directă pentru evaluarea riscurilor de mediu cu scopul stabilirii standardelor de mediu. Cu alte cuvinte putem spune, că stabilirea limitelor pentru poluare și emisii funcționează numai când există riscurile imediate de mediu, și nu se aplică în mod adecvat în scopul atingerii nevoilor mai largi și mai globale ce țin de productivitate a resurselor.

Conformitate specificată și negociabilă

În țările industrializate, instrumentele administrative reprezintă fundamentul pentru calitatea mediului. Aceste țări s-au bazat, în mod principal dar nu exclusiv, pe instrumentele de conformitate specificată: norme precise și specifice care se impun asupra comunităților reglementate, cu puțină negociere permisă și câteva excepții. Acest stil autoritar de guvernare fără îndoială a contribuit la îmbunătățirea condițiilor de mediu. Cu toate acestea, există și unele neajunsuri semnificative. Comunitățile reglementate tind să devină mai înstrăinate, și se pot uni în opoziție față de autoritatea de reglementare; în plus abordarea a încurajat utilizarea tehnologiilor specifice „la capătul conductei”.

În conformitate cu negociere se adoptă o abordare mai cooperantă între autoritățile de reglementare și întreprinderile reglementate privind stabilirea și aplicarea standardelor. Această „responsabilitate comună” între guvern și industrie sporește probabilitatea unui schimb de informații mai deschis între părți, și permite o flexibilitate sporită în ceea ce privește mijloacele de conformitate cu un standard. Mai mult decât atât, un număr de țări au elaborat reglementările care stabilesc obiective anumite (de exemplu, obiective de reciclare), dar mijloacele concrete de realizare a astfel de obiective sunt stipulate de către industrii (reglementare neprescriptivă). Acest lucru, la rândul său, poate spori eficiența economică a regulamentului și conduce la adoptarea unor abordări inovatoare, de prevenire. Cu toate acestea, aceasta abordare mai cooperantă nu este adecvată în toate cazurile și trebuie susținută de proceduri specifice spre evitarea „captării de reglementare” nejustificată de către industrie.

Instrumente economice / de piață

În mod general, instrumentele economice încearcă să abordeze eșecul de piață al „externalităților de mediu”, fie prin incorporarea costurilor externe ale activităților poluante în costurile private ale companiilor (de exemplu, prin impozitare), sau prin crearea drepturilor de proprietate și facilitarea lansării unei piețe adiacente (de exemplu, prin utilizarea permiselor negociabile de poluare).

Există mulțimea teoriilor convingătoare și un corp mare de dovezi empirice care demonstrează că instrumentele economice sunt în mod inerent mai cost-eficiente decât standardele administrative în ceea ce privește reducerea dorită a poluării. Principalul motiv este legat de faptul că aceste instrumente permit flexibilitatea în alegerea soluției mai eficiente pentru întreprinderi. Instrumentele economice reprezintă, de asemenea, o sursă suplimentară de venituri pentru guverne, care o pot utiliza pentru măsuri de mediu sau sprijinirea altor activități prevăzute de bugetul național.

Pe lângă faptul că activitățile legate de politică impun deseori constrângeri considerabile privind introducerea taxelor de mediu sau comisioane eficiente, există de asemenea și alte probleme legate de punerea eficientă în aplicare a astfel de sisteme. De o preocupare majoră este faptul că punerea în aplicare necesită o monitorizare bună determinată de posibilități de control al obiectelor reglementate de către inspectori calificați și echipați. Caracterul unor poluanți poate necesita probe de emisii, în timp ce alți poluanți trebuie monitorizați în mod continuu, și prin urmare costisitori.

Înainte de introducerea unor instrumente economice, guvernele trebuie să identifice și să evalueze orice stimulente economice care ar putea fi deja lansate, fie în mod explicit sau

implicit. Acestea includ, de exemplu, utilizarea subvențiilor pentru sporirea competitivității industriilor locale. Mulțimea dintre astfel de politici conduce la prețuri reduse artificial la resurse naturale, cum ar fi energie și apă, prin urmare aceste resurse pot fi suprasolicitate, creând atât poluarea cât și deficitul. Evaluările publice ale unor astfel de politici, precum și condițiile de aplicare a instrumentelor într-un mod adecvat sunt necesare înainte de aplicare a altor instrumente economice.

Aceste acțiuni sunt, de asemenea, în conformitate cu angajamentele internaționale în domeniul reformei fiscale în domeniul mediului și eliminarea subvențiilor dăunătoare mediului.

Impozite, taxe și comisioane

Impozitele, taxele și comisioanele sunt menite creșterii costurilor pentru activități poluante și promovării utilizării unor tehnologii și operații mai eficiente spre reducerea achitărilor. RECP reprezintă o abordare care poate reduce aceste achitări prin reducerea poluării și economisirea resurselor naturale. Guvernele trebuie să decidă dacă ar fi posibilă utilizarea veniturilor în urma acestor instrumente, în totalitate sau parțial, pentru sprijinirea activităților de RECP și prin urmare stimularea continuă a abordării preventive.

Punerea în aplicare cu succes a acestor instrumente necesită și un sistem bun de monitorizare, colectare a plăților și sancționare, precum și măsuri de combatere a corupției. Un sistem de taxe de mediu cu un număr vast de poluanți și utilizarea diferită a resurselor colectate vor complica aplicarea practică continuă cu un risc ridicat a apariției problemelor aferente, ceea ce duce la imprevizibilitatea sistemului pentru actorii implicați în cadrul întreprinderilor și organizațiilor, și prin consecința și interesul redus pentru măsurile de îmbunătățire, precum și eventuala reacționare prin măsuri spre eludarea legislației și împiedicarea punerii în aplicare a acesteia.

O barieră considerabilă care poate împiedica amplificarea acestor instrumente economice constă în faptul că stabilirea impozitelor la un nivel suficient de ridicat pentru atingerea obiectivelor dorite de mediu nu este vizibilă din punct de vedere politic. Din punct de vedere politic, este destul de ușor pentru grupurile de opoziție să declare că instrumentele sunt impuse doar ca o modalitate de creștere a veniturilor pentru guvern. Cu toate acestea, cum arată practica, prețurile reale pentru apă și energie subevaluate sunt colectate, astfel eliminând cheltuielile guvernamentale, care recompensează utilizarea irațională.

Subvenții

Subvențiile trebuie aplicate cu precauție maximă. În general, subvențiile pot denatura piețele și pot conduce la acțiuni suboptimale și trebuie înlăturate când este posibil. Împrumuturi cu dobândă mică, donații directe, sau regim fiscal preferențial pot în același timp juca un rol important la etapele inițiale ale lansării unei tehnologii sau metode noi, cum ar fi un program de RECP, în scopul reducerii costurilor inițiale ridicate de tranzacție și eliminării primelor de preț care se bazează pe incertitudini legate de abordări neexplorate.

Norme de răspundere

Normele de răspundere reprezintă o modalitate de clarificare a normelor de proprietate, precum și implicațiile legate de acestea. Acestea sunt măsuri puternice care să creeze stimulente economice pentru companii spre evitarea tehnologiilor poluante și operațiunilor nesigure, ceea ce duce la adoptarea măsurilor de RECP. Mai multe țări au constatat că

aplicarea strictă a normelor de răspundere – când companiile răspund pentru toate daunele aduse mediului chiar dacă acestea au îndeplinit toate obligațiile legale, inclusiv și măsuri de îngrijire – sporește de multe ori aplicarea continuă de către companii a strategiilor de reducere la minimum a riscurilor și îndeplinirea măsurilor preventive. Succesul sistemului de răspundere depinde de sistemul de sancționare și sistemul juridic al țării.

Instrumente informative / pe baza informațiilor

Guvernele pot promova, de asemenea, adoptarea unor practici de RECP prin utilizarea instrumentelor informative. Acestea pot avea caractere și modalități de influențare diferite. De exemplu, divulgarea publică a datelor privind emisiile de poluare în cadrul unei industrii poate influența imaginea pozitivă și stimula conducerea să ia măsuri spre reducerea emisiilor, sau măsurile pot fi concepute spre crearea capacității în cadrul industriei, de exemplu, prin activități de formare și diseminare a exemplilor de proiecte demonstrative.

Proiectarea și implementare a măsurilor în materie de politici

Unele concluzii importante privind proiectarea și punerea în aplicare a politicilor în general, și măsurilor de RECP în special, bazate pe experiențele din multe țări, pot fi prezentate după cum urmează.

Guvernele și parlamentele trebuie să-și considere următoarele:

- Să-și dorească politicile care urmează să fie introduse.
- Să fie capabile să formuleze politicile ca acestea să poată fi puse în aplicare și să aducă rezultate bune.
- Au acces la competențe și capacități necesare și pot în acest context beneficia complet folosind experiența altor țări.

În același timp, politicile trebuie nu doar proiectate și adoptate în cadrul parlamentelor sau guvernelor, ci de asemenea puse în aplicare:

- Politicile trebuie puse în aplicare în viață reală și nu doar pe hârtie!
- Actorii relevanți din societatea trebuie să aibă dorința de a pune politicile în aplicare!
- Competența, dorința și onestitatea în executare (cel puțin la un nivel rezonabil) trebuie să fie prezente!
- Crearea competențelor (educație, formare) și schimbul de experiență sunt elementele esențiale unei implementări cu succes.
- Reprezentanții sectorului de afaceri trebuie să aibă competența să folosească oportunitățile și să-și evite neajunsurile, dacă politicile de RECP urmează să atingă obiectivele de prevenire a poluării și economisire a resurselor, prin măsuri care sunt profitabile pe termen scurt sau pe termen lung.

Următorul capitol va prezenta discuția privind abordările posibile ale politicilor de RECP în contextul Republicii Moldova, situația actuală socio-economică și cadrul juridic și administrativ.

Politici de RECP în Republica Moldova

Toate cadrele de politici trebuie ancorate în contexte naționale (locale), luând în considerare situația socio-economică, capacități naționale și posibilități de cooperare și de sprijin internațional. Pentru acest raport de analiză a fezabilității punerii în aplicare a diferitelor politici de RECP în Republica Moldova, o sarcină esențială constă în înțelegerea condițiilor naționale și oportunităților de intervenții politice efective și eficiente pe termen scurt și pe termen mediu. Raportul a fost realizat cu o dorință puternică de a nu recomanda un set standard de măsuri în materie de politici care ar fi adecvate din punct de vedere general, ci de a indica problemele esențiale care împiedică implementarea politicilor eficiente și eficace, necesitatea de a înlătura treptat aceste obstacole, și de a completa acest efort cu un set de recomandări ușor de implementat de către Guvernul Republicii Moldova și / sau Guvernul în colaborare cu organizațiile donatoare prezente în țară.

Metoda de analiză

Raportul a fost întocmit prin utilizarea unei combinații de metode. Punctul de pornire reprezintă cinci strategii naționale importante și două legi naționale, selectate în colaborare cu NCPP Moldova și părțile cointeresate la nivel național din ministere, întreprinderi, ONG-uri și mediul academic. Cele cinci strategii și legi sunt următoarele:

- Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”;
- Strategia de Dezvoltare a Industriei până în 2015;
- Strategia Energetică a Republicii Moldova până în 2020;
- Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor;
- Proiectul Strategiei Naționale de Mediu 2012-2022;
- Decretul Parlamentului nr. 605 din 02.11.2001 care confirmă Concepția politicii de mediu a Republicii Moldova, și
- Legea Apelor Nr. 272 din 23.12.2011.

În plus, analiza a fost suplimentată cu o serie de interviuri cu principalele părți interesate și cu experții din Republica Moldova care au avut loc pe data de 20 - 26 mai anul 2012. În urma discuțiilor în continuare în Republica Moldova pe data de 18 - 24 noiembrie anul 2012 și 27 februarie – 2 martie 2013, și 25 - 27 martie 2013, analiza a continuat, și acest raport prezintă o serie de concluzii și recomandări.

Strategiile naționale și analiza măsurilor în materie de politici

Actele strategice existente oferă o analiză cuprinzătoare și aprofundată a condițiilor în Republica Moldova și propun un set bine ales de măsuri care vor beneficia de dezvoltare economică și industrială, spre abordarea provocărilor de mediu și de securitate energetică. În același timp, setul de măsuri dorit reprezintă însuși o provocare la etapa punerii în aplicare, când succesul tuturor aspirațiilor descrise poate să nu se materializeze.

De asemenea, s-a observat că proiectul Strategiei Naționale de Mediu, care a fost disponibil pentru autor, este lipsit de precizie și stabilirea priorităților, și astfel este dificil de utilizat pentru identificarea politicilor de RECP, care sunt eficiente și în conformitate cu prioritățile Republicii Moldova.

Angajamentul general privind activitățile în domeniul mediului este bine exprimat în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, care subliniază că țara ar trebui „să întreprindă toate eforturile necesare pentru a asigura tranziția către o dezvoltare economică verde [...], prin integrarea și consolidarea aspectelor de protecție a mediului în toate domeniile de dezvoltare social-economică a țării”. Acest fapt este în concordanță cu experiența dobândită pe parcursul punerii în aplicare a RECP, că astfel de abordări trebuie integrate în toate politicile și să nu devină promovate doar în politicile de mediu.

Pasul decisiv de la strategiile naționale și ambițiile declarate în legislația națională la punerea lor în aplicare în multe țări s-a dovedit a fi o provocare reală pentru guverne și alte părți relevante. Strategia de Dezvoltare a Industriei (p. 65) subliniază această îngrijorare având ca țintă „o politică de „acțiune reală” în loc de „o politică de declarații””. Aceste descoperiri trebuie luate în cont la conturarea recomandărilor de măsuri operative în materie de politici de RECP.

Trebuie de amintit faptul că RECP reprezintă un sub-set important de activități legate de provocări de durabilitate pentru întreprinderi și servicii municipale, care au nevoie de o atenție specială. Astfel, setul de recomandări în materie de politici probabil va fi o combinație de recomandări, inclusiv cele cu caracter general și importanță privind multe aspecte de guvernare și cele mai specifice cu orientare spre acțiuni cu caracter mai puțin general. Ambele grupuri de recomandări trebuie totuși luate în cont.

Buna-guvernare reprezintă un aspect cheie privind dezvoltarea și punerea continuă în aplicare a politicilor în Republica Moldova. Se poate concluziona faptul că dezvoltarea oricărei țări necesită prezența unei administrații publice axate asupra bunei-guvernare, inclusiv:

- Eficiența în administrarea deciziilor;
- Transparența și răspunderea pentru decizii;
- Predictibilitatea cerințelor și deciziilor, și
- Un sistem de justiție echitabil și previzibil.

Strategiile naționale trebuie să abordeze aceste probleme în profunzime; există cu siguranță și conștientizarea necesităților în acest sens. În prezent, este important că acțiunile sunt îndeplinite în mod continuu spre asigurarea treptată a bunei-guvernări. Acești factori sunt, de asemenea, cruciali nivelului de succes al activităților de RECP.

Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” (p.10) reprezintă „reconcilierea între nevoia de dezvoltare economică accelerată și protecția sporită a mediului”. În acest context, este important să ne amintim caracterul măsurilor de RECP care oferă multe **soluții „câștig – câștig”**, care combină îmbunătățirea mediului și economie mai bună, cum s-a prezentat în capitolele anterioare ale prezentului raport. Economii de resurse în formă de energie, apă și materii prime reprezintă una dintre principalele modalități de a realiza soluțiile „câștig – câștig”. Totuși, aceasta înseamnă că **costurile trebuie într-un mod previzibil să se refere la resursele utilizate.**

- Costurile plătite de către companii și organizații trebuie să se refere direct la utilizarea resurselor reale; și
- Costurile trebuie, în limita posibilităților, să fie previzibile în timp, iar guvernele trebuie să evite creșterea costurilor în afara mecanismelor de piață, care nu se bazează pe planuri transparente pe termen lung.

Aceste chestiuni de asemenea formează părți fundamentale ale bunei-guvernări și fac posibilă pentru oamenii de afaceri și antreprenori planificarea și întocmirea bugetelor realiste, și astfel permit și investiții în tehnologii noi și în dezvoltarea pieței.

Strategia de Dezvoltare a Industriei (p. 65) subliniază necesitatea competitivității realizate prin: „asigurarea unei economii cu caracter transparent în schimbul politici de izolare și protecționism... și creșterea competitivității producției pentru producătorii autohtoni”. RECP este o abordare bine-dovedită spre eficientizarea resurselor și îmbunătățirea competitivității.

Activitățile de RECP (și în general activități legate de mediu) beneficiază foarte mult în urma reglementarilor și procedurilor de autorizare bine coordonate. Autorizațiile integrate sunt autorizațiile care reglementează poluarea la toate tipurile de media și la resursele cheie consumate. Aceste autorizații pentru instalații industriale evită transferul poluării și promovează măsuri preventive. Directiva Europeană privind prevenirea și controlul integrat al poluării / IPPC oferă un cadru tipic pentru astfel de practici de autorizare. Aplicarea progresivă a unor astfel de autorizații integrate permite adaptarea și executarea măsurilor de RECP. Este important să ne amintim că toate reglementările trebuie să abordeze doar aspectele importante și să fie executorii.

Industria pot fi stimulate spre aplicarea eforturilor axate asupra abordărilor de RECP legate de prevenirea poluării și eficientizarea resurselor prin obținerea unei scutiri de control / reglementare. În timpul unei astfel de perioadă de scutire, o companie ar putea concentra eforturile asupra activităților de RECP și atingerii performanțelor de mediu sporite la costuri mai mici, aducând astfel beneficiile și pentru societate în întregime. O modalitate de punere în aplicare a acestei abordări este un acord între companii individuale, care își vor asuma o obligație să participe la un program de RECP specificat, și în această perioadă stabilită performanța lor va fi monitorizată în mod continuu, iar taxele și amenziile nu vor fi achitate. Un model de acord încheiat între programul NCPP și companii ar putea fi nucleul unui astfel tip de acord între Ministerul Mediului și companiile selectate.

În același timp sunt necesare și investițiile de capital, astfel o economie sănătoasă va dispune de capital în condiții rezonabile – economice cât și administrative. „Moldova 2020” susține „un model dinamic bazat pe investiții și dezvoltarea industriilor exportatoare de produse și servicii”. În continuare, se subliniază necesitatea de „atragerea investițiilor, dezvoltarea industriilor de export, promovarea unei societăți bazate pe cunoștințe, inclusiv consolidarea activităților de cercetare și dezvoltare, inovare și transfer de tehnologii orientate spre eficiența și competitivitate”.

Măsurile de RECP necesită în unele cazuri investiții mici (chiar și zero-capital), în alte cazuri sunt necesare investiții semnificative. Măsurile care facilitează finanțarea sunt esențiale succesului pe termen lung al programelor de RECP. La etapele inițiale, ar putea fi preferabilă crearea demonstrațiilor bazate pe granturi, decât pe împrumuturi. Cu toate acestea, o încredere referitor la granturi poate încetini investițiile în măsuri care sunt profitabile cu durată rezonabilă a perioadelor de recuperare. Prin urmare, este important ca granturile să fie înlocuite cu structuri de credit cel puțin pe termen mediu.

Observația făcută în multe țări este că măsurile de RECP sunt stagnante din cauza lipsei unei linii de **credit pentru împrumuturi mici**. Guvernul național și donatorii internaționali pot facilita astfel de împrumuturi absorbind costurile administrative referitoare la aceste credite în total sau parțial, precum și riscurile de credit, atunci când debitorii nu au istorii de credit înregistrate sau nu dispun de active substanțiale care pot servi ca gaj.

Un fond de rulment reprezintă o posibilitate de a prelungi efectul granturilor. Există experiențele reușite privind lansarea fondurilor de rulment în domeniul eficienței energetice, precum și unele experiențe importante în domeniul general de RECP, în special în Republica Cehă. Experiența demonstrează că fondurile de rulment trebuie bazate pe reguli clare și transparente privind recuperarea împrumuturilor. Astfel, eforturile dedicate sunt necesare la etapa de stabilire a regulilor înaintea lansării un astfel de fond, astfel încât normele să rămână aceleași pe termen lung.

O problemă bine cunoscută în organizații publice se referă la bugete inflexibile. Bani sunt frecvent alocați costurilor specifice și nu pot fi transferați fără probleme majore, sau în realitate sunt determinați la alocarea inițială a costurilor. Acest lucru este în special relevant atunci când vorbim despre bugetele de cheltuieli de funcționare vs. investiții. Aceste norme reprezintă un obstacol, de exemplu, la înlocuirea instalațiilor – consumatoare majore de energie cu instalații mai puțin consumatoare de energie, chiar dacă investiția este recuperabilă într-o perioadă scurtă de timp. Investițiile cu termen îndelungat de recuperare care se extind pe mai mulți ani bugetari vor necesita și ele flexibilitatea în alocările bugetare. În special, cu scopul ușurării investițiilor în economisirea energiei, ar fi necesară examinarea dacă legislația privitoare la organismele publice **ar permite schimburi de bugete de la costurile de funcționare la investiții de capital și la costuri mai mici ale ciclului de viață** pentru echipamente consumatoare de energie și încălzire în mod general.

Conștientizarea costurilor legate de utilizarea ineficientă a resurselor și a metodelor de producere este esențială pentru politicienii și practicienii din toată societatea. Crucial este și **gradul de conștientizare a oportunităților** legate de RECP. Acest lucru conduce la o cerere de activități de sensibilizare, precum și de educație și formare profesională în domeniul de RECP.

Educația și formarea profesională sunt adesea considerate elementele cele mai importante, atât pentru succesul pe termen scurt cât și pe termen lung al măsurilor de RECP. Importanța activităților de formare și educare a personalului profesional, precum și studenților și elevilor de școală cu scopul realizării obiectivelor de eficiență energetică sunt subliniate în Strategia energetică (articolul 104).

În acest context, este important crearea pe termen scurt a capacităților prin instruire și educație continuă pentru profesioniști. Cursurile de instruire trebuie să fie focusate, practice, la prețuri accesibile și anunțate în mod adecvat. Sprijinul financiar pentru aceste activități reprezintă în general o investiție rezonabilă și poate reprezenta un obiectiv atât pentru autoritățile naționale cât și donatorii internaționali.

Un efort continuu privind RECP necesită educația la toate nivelurile, cu includerea conceptului RECP în toate disciplinele, în special în instituțiile de învățământ superior. Acest lucru a fost subliniat începând cu mijlocul anilor 1990, dar este încă adesea o componentă slabă în programele naționale de RECP.

Evaluări de RECP și audituri energetice sunt componentele esențiale în implementarea practică a abordării RECP. Utilitatea unor astfel de evaluări depinde, totuși, de calitatea activităților efectuate. O modalitate de a asigura o calitate mai bună și mai uniformă a acestor evaluări ar fi elaborarea unui sistem serios și riguros de formare și certificare pentru auditori. Important este faptul că sistemul va deveni credibil și independent de interesele comerciale directe. Fiind bazat pe instituțiile de învățământ superior bine-stabilite, acest sistem poate fi asigurat cu o astfel de independență.

Puterea unui exemplu practic joacă un rol-cheie în creșterea gradului de conștientizare. Măsurile care ar putea sprijini acest lucru se referă, în special, la următoarele:

- Exemplele reușite în urma implementărilor de RECP trebuie promovate și diseminate;
- Companiile internaționale care introduc practici de RECP axate asupra angajamentelor globale pot servi drept exemple suplimentare, precum și
- Bunele practici industriale trebuie apreciate și atenționate prin premii.

Acestea sunt toate măsurile care au fost implementate în alte țări și, au acordat susținerea la dezvoltarea și diseminarea a RECP, fără costuri excesive și administrare.

Pe plan general, RECP conformă cu prioritățile de dezvoltare, exprimate în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, și în special următoarele elemente rezonează bine cu RECP: „1. Racordarea sistemului educațional la nevoile pieței de muncă, în scopul sporirii productivității muncii și creșterii ocupării forței de muncă în economie; 3. [...] sporirea concurenței în sectorul financiar; 4. Îmbunătățirea climatului de afaceri, promovarea politicilor de concurență, [...]; 5. Reducerea consumului de energie prin sporirea eficienței energetice și utilizarea surselor regenerabile de energie, și 7. Creșterea calității și eficienței sistemului de justiție și combaterea corupției [...]”.

La redactarea sau modificarea documentelor de politici în viitor, va fi important ca acestea să includă mai multe referiri concrete la principiile și practicile de RECP. La această etapă este imposibilă propunerea unor astfel de modificări și schimbări detaliate în versiunile existente și viitoare ale documentelor de politici examinate, având în vedere resursele limitate disponibile pentru acest studiu. Ar fi preferabil ca o astfel de activitate va fi realizată cu o echipă de experți, inclusiv participanți locali și străini, cu un mandat clar pentru inițierea propunerilor de amendamente. Trebuie de menționat faptul, că activitatea curentă a fost axată asupra catalizatorilor spre asimilarea RECP de către întreprinderi care ar rezulta în replicarea pe scară largă, extinderea și integrarea RECP, fără necesitatea unui tip nou de legislație și alte politici, ceea ce ar cere mult timp pentru considerare și punere în aplicare. Concluzia acestui studiu este ca principalele măsuri de promovare a RECP în Moldova în condițiile de astăzi se referă mai puțin la formularea actelor legislative și documentelor de politici. Accentul trebuie pus la punerea în aplicare a politicilor și măsurilor relevante.

Recomandări cheie

Setul selectat de recomandări de mai jos reprezintă o încercare de a identifica un număr limitat de măsuri-cheie, care sunt de o importanță deosebită pentru amplificarea Eficientizării Resurselor și Producției mai Pure (RECP) în industria și organizațiile Republicii Moldova pe baza analizei efectuate și folosind experiențele din altele țări luând în cont particularitățile contextului socio-economic în Republica Moldova. Unele dintre măsuri sunt de un tip mult mai fundamental și pot necesita modificări substanțiale în practica guvernării în țară și modul în care instituțiile funcționează. Alte măsuri sunt de un tip mult mai focusat și pot fi puse în aplicare cu abordări mai limitate, de exemplu, ca un element al programului național existent de RECP. Totodată, punerea în aplicare a legilor și politicilor, și crearea capacităților și buna guvernare trebuie accentuate și prioritate în primul rând, în loc de schimbări în documente de politici.

În scopul realizării depline a avantajelor de RECP de către întreprinderi, este importantă, împreună cu o societate transparentă și funcționabilă, și posibilitatea de a prevedea rezultatele economice și nivelul de conformitate cu cerințele de mediu într-o perioadă rezonabilă de timp îndelungat cu scopul investirii în tehnologii mai eficiente și metodele de producere posibile. Această sarcină revine întregului Guvern.

- Măsurile fiscale și de mediu trebuie să fie previzibile și transparente pentru întreprinderile din Moldova.

Măsurile de RECP de obicei depind de economii de materii prime, energie, apă și alte resurse-cheie. Aceste măsuri conduc la beneficii combinate de îmbunătățiri economice și de mediu pentru companiile și organizațiile care le pun în aplicare. În scopul realizării beneficiului deplin de stimulentele legate de aceste măsuri, este esențial ca prețurile plătite pentru resurse să reflecte utilizarea acestor resurse. Acest lucru înseamnă că structura de preț și de control al utilizării resurselor trebuie să fie precisă și sigură. O atenție deosebită trebuie acordată utilizării resurselor de apă și concomitent descărcării apelor uzate, dar, de asemenea, și accesului la energie și materii prime diferite.

- Structurile de prețuri și control asupra plăților trebuie să reflecte utilizarea diferitelor resurse și materiale cheie, inclusiv apă și energie.

Capacitatea umană este esențială pentru performanțele eficiente în sectorul de afaceri și de guvernare. Activitatea instituțiilor de învățământ și de instruire sunt esențiale pentru atingerea obiectivelor stabilite de Programul Național de Producere mai Pură din Republica Moldova. În acest context, este important combinarea abordărilor pe termen scurt și pe termen lung spre dobândirea capacităților.

- În termen scurt, este necesară educația continuă și instruirea profesională pentru profesioniștii din sectorul de afaceri și de guvernare, în combinație cu un acces mai bun la informații cu privire la tehnologii și metode de prevenire și minimizare a poluării, eficientizarea resurselor și controlul poluării.
- Pentru rezultate de termen lung, educația la toate nivelurile ar trebui să fie reformată pentru a include elemente de conștientizare privind mediul și, mai ales, cunoștințele despre modul în care măsurile de RECP pot fi implementate în diverse organizații și de către angajații la diferite niveluri.
- Evaluări de RECP, precum și audituri energetice mai focusate, trebuie perfectate la un standard bun, să fie drept bază pentru decizii de investiții. Această activitate necesită

formarea unui grup de experți credibili și răspunzători de realizări. Facilitarea formării unui astfel de grup în țara necesită un sistem de instruire și certificare a auditorilor la un standard înalt.

Companiile internaționale cu sediul în Republica Moldova pot juca un rol de model pentru activitățile de RECP, în special atunci când aceste organizații implementează politicile globale și standarde internaționale de mediu. Vizibilitatea acestor activități va arăta oportunități pentru economii și rentabilitatea prin activități proactive de RECP.

- Exemple reușite de realizări de RECP de către companii trebuie promovate și recunoscute prin intermediul sistemelor de stimulare și vizualizare.

Măsurile preventive în industrie sunt promovate prin autorizații / permise de mediu, care sunt elaborate într-o abordare integrată care va permite industriilor atingerea obiectivelor într-un mod flexibil. Cu toate acestea, complexitatea de punere în aplicare pe deplin a tuturor aspectelor legate de astfel de permise necesită o abordare treptată de implementare.

- Implementarea treptată a unui sistem de permise bazat pe principiile de prevenire și control integrat asupra poluării în conformitate cu Directiva UE de / IPPC prevenire și control integrat asupra poluării este importantă pentru realizarea pe termen lung a activităților de mediu în companii.
- Guvernul ar putea lua în considerare un sistem de acorduri între Ministerul Mediului și companii individuale, care ar oferi acestor companii o perioadă de timp specificată, fără impozitare și amenzi de mediu, în schimbul unor angajamente detaliate semnate referitor la participare la un program RECP și punerea în aplicare a măsurilor de RECP.

Trebuie elaborat și implementat un set de instrumente economice care sunt legate de utilizarea resurselor și poluarea mediului într-un mod executabil, când se pot prevedea rezultatele diferitelor măsuri în organizații. În scopul facilitării unei astfel de evoluții, un număr de taxe de poluare trebuie să fie limitat și focusat asupra principalilor poluanți de mediu, care, de asemenea, pot fi monitorizate și implementate într-un mod transparent, având în vedere capacitatea autorităților de mediu. Un astfel de sistem de măsuri fiscale de mediu poate fi complimentat în mod treptat atunci, când capacitatea de aplicare este dezvoltată.

- Taxele și impozitele de mediu sunt cele mai eficiente atunci când acestea se concentrează asupra unui număr limitat de poluanți-cheie, în scopul implementării eficiente și transparente.